

REFORMATIÓNIN

serliga í Týsklandi, sum náddi hæddina við kirkjutónleikinum hjá millum øðrum Bach.

Stórverkið hjá Bach, Jóhannes Passiúnin, er soleiðis ein av fruktunum av frænum, sum Luther sáðaði. Jóhannes Passiúnin varð frumframförd langafríggjadag í 1724 og verður javnan framförd runt um í heiminum.

Bach og Jóhannes Passiúnin

Bach (1685-1750) er eitt av mætastu tónaleika-skøldunum í tónleikasøguni. Hann livir í barokktíðini, sum er frá uml. 1600-1750, og umboðar hábarokkin. Barokktónleikurin í fullum blóma. Og barokktíðin endar við deyða Bachs.

Tá ið ein stíllart endar, er tað tí hon hevur nátt hæddina og endaliga form, og tíðirnar skifta.

Eitt sereyðkenni við barokktónleiki eru mótsetningar og neyv skipan. Tann grundleggjandi mótsetningurin er í sjálvari tónleikaskipanini ímillum dur og moll – tann ljósa og myrka klangin. Men tónleikurin blívur víðari skipaður í mótsetningum: Í tempo ímillum spakuligan og skjótan, í styrki ímillum harðan og stillan tónleik o.s.fr. Jóhannes Passiúnin – líðingarsøgan sum borin fram í Joh. 18 og 19 – er eitt drama ella sorgarleikur; ein sjónleikur í tónum og orðum av tí ræðuliga veruleikanum.

Í einum tilílikum dramatiskum verki hevur mótsetnings reglan serligan týdning í undirstrikanini av tí dramatiska í tónleikinum, sum samstundis er grundað í mun til tekstliga innihaldið: mótsetningurin ímillum Guð og menniskju, jørð og himmal, tímiliga og æviga, góða og ónda, líðing og sælu, verðsliga og andaliga. Harafturat er ein neyv skipan frá heild niður í minstu smálutir.

Tað hevur verið sagt, at Bach ígjøgnum hendan skipanar neyvleikan roynir at nærkast tí guddommliga. At opinbera tað



guddomliga ígjøgnum sín tónleik.

Johannes Passiúnin

Joh. 18 og 19 er líðingarsøgan. Jesusar síðstu tímar. Vit eru stødd í urtagarðinum (Getsemane) við løkin Kedron, har Jesus er saman við lærusveinum sínum, uttan Judasi, sum svikur hann.

Judas kemur við vaktarmonnum og sveinum hjá høvuðsprestunum, sum vilja hava Jesus dómdan og peikar Jesus út. Jesus verður handtikin, bundin og førður til jødisku høvuðsprestarnar Annasar og Kajfasar, har han verður háðaður, spottaður, húðflongdur, og sjálvt hansara egni lærusveinur Pætur avnoktar hann. Jesus verður síðani førður til rómverska landshøvdingin Pilatus. Pilatus er í iva um skuld Jesusar.

Mannamúgván hinvegin krevur Jesus dómdan til krossfesting. Pilatus eftirlíkar

hesum treyðugt og letur Barabass leysan ístaðin fyri Jesus. Jesus verður dómdur til krossfesting og tornakrýndur. Til seinast eru vit vitni til krossfrestingina og deyða Jesusar á Golgata.

Teksturin til Jóhannes Passiúnina er bókstavliga Joh.18 og 19 í tónleikabúna og í umseting Luthers. Portrið inn í tónleikaheimin er ígjøgnum tekstin. Bach tulkar meiningina við tekstinum ígjøgnum tónleikin. Tað er grundin til, at Bach tíðum verður nevndur fimti evangelisturin.

Jóhannes Passiúnin er í tveimum pørtum. Fyrri partur er Joh. 18,1-27, til og við avnoktan Pæturs. Seinni partur er Joh. 18,28-40 og Joh. 19. Tað eru kortini tvey týdningarmikil støð, har Bach dregur Mattheus evangelið inn. Tað fyrra er, tá ið Pætur avnoktar Jesus á triðja sinni. Tá sigur Matt. 26,75, at hann græt sárliga, tá ið hann verður varugur við gerð sína, sum Jóhannes evangelistur ikki hevur við. Men Bach metir tað so týdningarmikið, at hann tekur tað við.

Pætur avnoktar Jesus, men hann angrar. Og tað er iðranin, sum Bach vil vísa og so nemandi tónsetur. Hitt staðið er, tá ið Jesus gevur upp andan, og forhangið í templinum skrædnar, sum undirstrikar týdningin av deyða Jesusar.

Tað er týdningarmikið fyri tónleikaupplivingina at vita, hvør ið syngur hvat og hví. Tí er teksturin settur upp ógvuliga nágreiniliga. Evangelisturin lesur upp sítt egna Joh. 18 og 19, sum um hann veruliga er Jóhannes evangelistur, við báðum ískoytunum frá Mattheus. Tá ið tað er beinleiðis tala, verður orðið givið víðari til Jesus, Pætur, Pilatus, Duraternu og Svein.

Tá ið tað eru fleiri persónar, sum hava orðið, umboðar kórið teir: høvuðsprestar, Jødar, hermenn og vaktarmenn. Samanumtikið kann sigast, at allur teksturin

er beinleiðis úr Joh.18 og 19, burtursæð frá soloarium og kórsálmum, sum eru hugleiðingar og viðmerkingar til hendingarnar sum verða umrøddar í Joh. 18 og 19.

Orkestrið er tónleikaligi grundbygnaðurin og spælir undir øllum verkinum. Í ariuumum tó bara nøkur fá ljóðføri. Jesus er kjarnin, men sanghøvuðsleiklutin hevur evangelisturin, sum lesur sítt egna evangelið upp. Ariurnar eru hugleiðandi sangperlur, ið bróta frá tí ræðuliga veruleikanum. Sama við sálmunum, men á ein annan fólksligan hátt. Samanumtikið kann sigast, at Joh. 18 og 19 er drama uttan maka, og at Bach hevur evnað á guddomligan hátt at tónseta dramaði sum harmaljód.

Pætursa avnoktan, iðran, grátur og húðfleingjanin av Jesusi verður hjartamemandi málað í tónum. Somuleiðis øðin og óndskapurin hjá mannamúgvuni, ið vil hava Jesus krossfestan og Barabass leysgívnan – og at endanum krossfesting og deyði Jesusar.



føroysku tónleikarar



Andri Björn Róbertsson syngur bassariurnar
Íslenski bass-bariton sangarin Andri Björn Robertsson fekk sína sangútbúgving, fyrst í heimlandinum undir Ólöv Kolbrún Harðardóttir og síðani í London. Ein onnur kvinna ið stendur aftan fyri hansara sangútbúgving er eingin mætari enn Kiri Te Kanawa. Undir so kønum hondum er hann væl kjølfestur sum sangari. Hann arbeiðir sum solistur runt um Europa bæði í opraum og kirkjutónleikaverkum. Hann hevur fingið eina røð av viðurkenningum. Andri Björn Róbertsson var í 2015 semifinalistur í altjóða kappingini “Queen Sonja International Music Competition”.



Hallveig Rúnarsdóttir syngur sopranariurnar
Hallveig, sum eisini er úr Íslandi, er ein gamal kenningur í føroyskum sanghøpi. Høvur fleiri ferðir áður verið í Føroyum sum solistur, tá ið stórverk hava verið á skránni. Hennara alskur er serliga til renesansu og barokktónleik. Hon er útbúgvin í Reykjavík og London og ein nógv umbiðin solistur bæði í Íslandi og uttanlands; eisini sum lieder sangari. Hallveig Rúnarsdóttir vann í 2013 íslensku sangkappingina í klassiskum sangi fyri rolluna Michaela í Carmen.



Hildigunnur Einarsdóttir syngur altariurnar
Íslenska Hildigunnur er mezzo-sopran og útbúgvin í Reykjavík, Berlin og Utrecht. Hon hevur eisini, sum fleiri av solistunum, mangan áður verið solistur í Jóhannes Passiúnini av Bach, eins og øðrum klassiskum verkum. Hon hevur harafturat frumfarfört fleiri samtíðarverk av íslenskum tónasmiðum og sungið saman við Íslenska Symfoniorkestrinum. Hildigunnur Einarsdóttir var í 2014 í uppskotið at vinna íslensku sangkappingina fyri klassiskar sangarar.



Ólavur á Heygum Hátún
Ólavur hevur sína tónlistaútbúgving frá Det Kongelige danske Musikkonservatorium í Keypmannahavn við kórvirksemi sum sergrein. Frá barnaárum hevur hann vegna faðirin Hjalmar Hátún verið í tøttum sambandi við kórsang, og í sínari læraratíð og eftir tað hevur hann trivið í til kórsang víða um í landinum. Men aðalvirksemið í kórheiminum hevði hann í 48-ára samstarvi við Útvarpskórið/ Havnarkórið og legði tá m.a til í samstarvi við gitnar kórmeistarar uttanífrá at fáa tað í lag, at kórsangarar og áhoyrarar kundu fáa høvi til eisini at uppliva framförsur av kórsøgunar gitnu stórverkum í Føroyum. Tað var Ólavur á Heygum Hátún, sum tók stig ti at fáa føroysku musikkskúlskipanina í lag.